

PROLOG

Snad šel jsi parkem. Ptáci zpívali
a bylo tiché, pokojné ráno.
Klidně tvé myšlenky na svět se dívaly
a všechno zdálo se spořádáno.

5 Snad šel jsi parkem. A snad pojednou
jinak se věci pousmály.
Jako když na větev před oknem usednou
nějací vzácní ptáci z dáli.

10 Anebo stalo se něco jiného,
když parkem šel jsi, ulicí, domem,
něco jen pro tebe viditelného,
však bouřícího bleskem a hromem.

15 A šel jsi parkem. Jak jindy na pohled,
jen hlava, hlava se podivně točí.
Po duze vysoko v jiný kráčíš svět,
cos opilého ti svítí z očí.

20 A zase parkem jdeš, domem, ulicí:
jak sen to bylo, leč pravdivější.
Znamenán ranou proměňující,
cizincem vracíš se na svět zdejší.

Jak živá touha smutně vrávoráš,
cizincem hledícím do daleka.
Lhostejno, které jméno tomu dáš.
Například: Amazonská řeka.

JEDINÁ VĚC

1925—1927

Jak je to pitomé, když odvahy již není
 tě prostě políbit na jízvu růžovou,
 kterou ti na krku úslužnou rukou svou
 odhalil vídeňský holič. Člověk, toť poblouzení.
 5 Motýlem býti, přiletěl bych a sed
 na tenhle květ.

Na tenhle květ? Nikoli: místečko malé
 na velkém květu sličném a tajemném,
 jenž ke mně večer chodí tichým snem,
 10 tvůj sladký bubikopf, ve chvíli nenadálé,
 a s ním ty oči tvé, v nichž hnědá milost plá.
 Laskavá? Zlá?

Nač ti to povídám? Člověk je poblouzení,
 a senzibilita mu tančí na vlásku.
 15 V tom cizím městě zkrásněla jsi pro lásku,
 a tak mám recidivu básníkovy snění.
 Hlouposti, řekni, probodni mě hnědým pohledem.
 Co s tím snem?

Když o pěti ráno vyskočím
v studené temno jitra,
vodotrysk něžné radosti
zpívá mi v bazénu nitra.

5 Když ráno pak vcházíš do dveří,
v každíčkém nervu to cítím,
sedím však jako byrokrat
nad hromobitím.

10 A když pak stojím před tebou,
nic nedovedu ti říci:
pro tebe slova jsou chudá a hrubá,
má kněžno bledolící.

Mám strach, že přelud rozbiji,
když hlasitěji jen hlesnu...
15 A myslím, že brzy auto mě přejede,
protože chodím jak ve snu.

Když dneska ráno mimochodem
jsme dívali se na obrázky,
na neuralgickém mém spánku,
z kterého civí smutné vrásky,

5 tvá kadeř chvilku tančila mi,
a já se v nitru chvěl jak dítě,
jež do ohně by rádo sáhlo
a netroufá si... Tak rád skrytě

10 svou hlavu byl bych ke tvé přitisk,
do chladícího vánku čelo,
jen na okamžik, na okamžik,
by vše, co bolí, dobolelo.

15 Však toho hrdinství! Já bál se,
že hlavou uhneš, hořkost zbude...
Vždyť takhle aspoň na tom spánku
tvá kadeř dosud... se mnou... všude!

BALADA

Všel poutník v město starobylé,
běda mu,
všel poutník v město starobylé,
běda mu,
5 tu před paláci kvetly sny
a rudé růže nad trny,
běda mu, běda mu, běda.

Byl poutník prachem silnic bílý,
běda mu,
10 byl poutník prachem silnic bílý,
běda mu,
tu jednu růži sklonil k rtům —
však bodl se a vzbudil šum,
běda mu, běda mu, běda.

15 Tu kdosi děl a přísně hleděl,
běda ti,
tu kdosi děl a přísně hleděl,
běda ti:
Cizinče smělý, odkud jdeš,
20 že růže nám tu trhat chceš?
běda ti, běda ti, běda.

Já z dálky kráčím, odpověděl,
běda mi,
já z dálky kráčím, odpověděl,
25 běda mi,
tam všickni lidé krásně sní
a růže voní bez trní,
běda mi, běda mi, běda.

30 Já zabloudil a hledám cestu,
 běda mi,
 já zabloudil a hledám cestu,
 běda mi,
 chci v rodný kraj se vrátit jen,
 kde není cizincem tvůj sen,
35 běda mi, běda mi, běda.

 Nechtěl jsem utrhnout květ městu,
 běda mi,
 nechtěl jsem utrhnout květ městu,
 běda mi,
40 já mnil jen, že jej sklonit smím,
 by zavoněl mi v sen, jejž sním,
 běda mi, běda mi, běda.

WAGONS-LITS

Dokud jsi mlád, ach mlád, ach mlád,
 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits,
 svět vzkvétá sladce všemi snad,
 jachtami, tropy, hotely,
 5 ženami pletí všech a vnaď,
 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits.

A letí mládí, šílenec,
 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits,
 byls básník a byls milenec,
 10 cos žili jste a viděli,
 v vzpomínce sládně hořká věc,
 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits.

Vzpomínka zlatí skutečnost,
 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits,
 15 i v pivnici, kdes denní host,
 v maloměstácké posteli.
 Spokojen hryžeš holou kost,
 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits.

Leč běda ti, když náhle zříš,
 20 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits,
 jak z mdloby když se probudíš:
 den hluboce je zardělý
 a v noc ti plane Jižní kříž,
 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits.

Snadno sis dával malý cíl,
 25 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits,
 cos, bloude, z mládí učinil?
 Oči — snad pozdě — prozřely.
 Pohřebních vozů zpívá kvil:
 30 wagons-lits, wagons-lits, wagons-lits.

Lahodným vánkem je mi pokojný tvůj krok
 i všechna tvoje prostá a líbezná gesta,
 domovem ptačím hrud' tvá, klín tvůj i bok.
 Kolika rytmy stříbrně zvonících sluk
 5 ozývá se tvá dívčí, zvědavá cesta!

Bojácně mimo tvou bytost zavřenou chodím,
 unavené své srdce k svatému obrázku vodím
 děťátka velkého, na které číhá svět.

Šílený svět a šílené město, tajemství let.
 10 Titěrné? Bolestné? Laskavé? Nevím.
 A ani myšlenky tvé jedné neobjevím,
 spolu když sedíme a štíhlé prsty tvé
 tancují nad strojem své tance námezdné...
 Nadarmo, jarní zahrado, ve snách tebou bloudím
 15 a z prasklé loutny své dětinské písně loudím.

Ty nevíš ještě, jak se někdy řítí
 nám v bezdno čas.
 Ty nevíš ještě, jak nám život někdy
 pod rukou mizí.

5 Smrti se nebojím, vždyť život jindy
 i bolí tak,
 že tuhle dovolenou uvítal bych
 s úsměvným klidem.

10 Však na světě je tolik strašné krásy,
 jíž se ti chce,
 a tolik štěstí, které rozkvétá jen
 ve vzácné chvíli,

že taká vteřina, když propaseš ji
 a provždycky,
 15 je oloupením bytosti tvé celé,
 života tvého.

Života, který pro chudé a dobré
 je krátký tak,
 neb na každou jim krůpěj štěstí, krásy
 20 čekati dlouho.

Rozumíš, strome? Jak se nyní řítí
 mně v bezdno čas
 a jak mi stále znova život nyní
 pod rukou mizí?

25 Vždyť z tebe jen mě ovívá dech štěstí
 a života,
 vždyť tys jen krása, kterou nyní chápu,
 vyznávám, hltám.

30 A uvaž teď, co dnů a hodin ztrácím,
když nemám tě
ni na dosah svých úpěnlivých očí,
spálených můrek.

35 A uvaž jen, co dnů a hodin ztrácím,
jež z hlouposti
snad sám si mařím, žebrák příliš plachý
u tvého prahu!

Motýl mi sedl na ruku
a pták mi po boku skáče.
Kdybych jen věděl, motýle,
kdybych jen věděl, ty ptáče,

5 že nejsem pouhou příhodou
uprostřed vašeho kraje,
ale že horký paprsek
lásky, jež ve mně zraje,

10 pronikl vaší bytostí
a hřeje, hřeje vás v nitru.
Jak milionář bych vracel se
a silen strožil se k jitru.

Úsměv svých zoubků jsi mi darovala,
 úsměv tvých zoubků stále se mnou teď.
 Ať cokoliv s tvým obrázkem si říkám,
 ten sladký úsměv — tvoje odpověď.

5 Na radost, vděčnost, na touhu i žal můj
 mně stejně svítne, stejně odvěti —
 a bude jednou k zešílení stejný,
 až vzdušný zámek můj se rozletí.

10 Zaň však i za ta příští svoje muka
 jak jaru strom chci květem děkovat.
 Zač stál by život, kdyby pro žal příští
 to nejkrásnější bál se míti rád.

Jednou zrána, když jsi četla,
 skloněna jsouc nad stolkem,
 a pro pohled můj jsi kvetla,
 tropů květ, jenž spadl sem,

5 pohledem svým mimochodem
 políbil jsem výstřih tvůj —
 Ale již tu se svým svodem,
 šeptaje mi drze: Stůj!,

10 Erós všudypřítomný byl,
 rošťák malý... Kdo za to?
 K podlaze mě, myslím, přibil.
 Tohle je mu nad zlato.

15 Nehněvej se. V říze režné
 sklopen nechodí můj zrak.
 Dokořán zřel dveře něžné,
 vešel tedy, tiše tak...

20 Dítě sladké! Svět se líbil,
 tančil svět se zrakem mým.
 Dítě sladké!... A já slíbil,
 že to na něj nepovím!...

Proč se ti nelíbí Veliký Dug?

Tys plachá, on je akrobatika, smělost a hluk.

A přece chtěl bych jeho náruč míti

a pak tě do náruče uchopiti,

5 a chtěl bych zuby jeho,

bych prokousal se s tebou do světa širokého,

má lásko.

Tu bychom také Bagdád si vybrali,

na jednu pohádku z Tisíce a jedné noci si zahráli.

10 Ta naše akrobatika byla by ovšem něžná.

Pak bychom navštívili pole sněžná

a vůbec všech pět světa dílů

a skončili bychom antikou na ostrově Milu...

Ty jeho svaly a zuby mít

15 a za umění moci dát si takhle zaplatit:

to by nám zazněl světa zvon,

orient-expres, transatlantik, auto a avion,

má lásko.

Chudáci takhle často sní.

20 Ostatně, ve skutečnosti nejsme tak neskromní.

Stačila by nám svatební bez svatby cesta

do některého hodně jižního města

a sladký pocit, že jsme na svobodě.

Nesměli bychom míti však daleko k Veliké vodě.

25 Znam jednu košatou smokvoň na Adrii,

samota je to, mořské vlny nedaleko bijí.

Po noci vlahé měli bychom krásné jitřní vteřiny,

nad kukuřičným polem zpívaly by nám modré

hlubiny.

Vyspalí, jasní, odpočatí šli bychom krajinou,

30 ruka by voněla mi zvláštní květinou,

má lásko.

Dnes ráno venku na nádraží
omládly nárazy, sykoty, hvizdy,
poněvadž v zahradě kos ladil flétnu,
a lokomotivy vzpomněly si na veselé jízdy.

5 V zahradě všecko chvělo se očekáváním,
a u domovníka ve vile Růženka
školačka řešíc dělnickou hádanku
tu místo Revoluce napsala Sněženka.

10 Buclatá Andula, služka ve vile,
nakoupit plujíc, jako kaditelnicemi
na počest jara houpala koulemi přídy
a rozesmála se plachtami všemi.

15 Ó srdce! Všecko zkrásní prastarým úsměvem.
Však nezapláčeš nakonec přece,
jak plavec, jenž Tahiti navštívil
a se syfilidou vrací se k severní řece?

NÁMĚSÍČNÍK

— Nekliden věčně a nespokojen,
se všemi věcmi nitkou jen spojen,
od pevného vždy znova se trháš,
za tím, co plyne, se v neznámo vrháš,
5 udiven, dojat i nenávisti pln,
hostem jsi u každé stanice —
kde cíl tvých nepokojných vln?
— Spadl jsem, pane, z měsíce.

— Teď přitažlivost však země tě drží,
10 unášen života našeho strží,
nemůžeš uniknout zákonu jeho,
osudu člověka pozemského,
zatoužíš po klidu, přístavu, ztišení,
spokojen s příštím všedním dnem;
15 neslyšíš v srdci písně smíření?
— Jsem fascinován, pane, snem!

Přišel jsem, pane, z jiného světa,
kde ctnost a krása svobodně vzkvétá
k vyššímu životu, v čistším slohu,
20 bez pověr, předsudků, tyranů, bohů
mozek a srdce společně jdou,
zarmoutí možná, leč neničí —
nezapomenu na zemi blaženou!
— Však neuživíš se teskníci.

25 — A přece živ jsem tu snem a touhou,
nesmířen znova vždy na cestu dlouhou
vydám se za nimi, tápu a žízním,
jedinou žádostí vzplanu a vyzním,

po hřebenech a po římsách
30 vysoko kráčím a výše zřím,
po zlatém souzvuku do strun jsem sáh...
— Však pro svůj život utrácíš rým.

— Přece však jest a přece mi zpívá,
když bledá tvář na mě z dálky se dívá
35 a somnambulní vidina sladká
k vyššímu světu otvírá vrátka,
na dosah ruky je, málo chybí jen,
bych propast překročil, u cíle byl...

— A vezmou-li ti poslední sen?

40 — Zřítím se na dlažbu, zbaven sil!

XIV

MARDI GRAS

Hospoda malá, soudruzi,
pivo s čepicí,
sentimentální písnička
o bílé silnici.

5 Vesnický jazzband řinčí,
maškary kolují,
to se dnes proletáři
prostě tu radují.

10 To chudí lidé bezzubí
hrají si na tygra.
Také jsem oslavil tu
svůj mardi gras.

15 Abychom zapomněli,
tu sešli jsme se dnes.
Abychom zapomněli
na bídu, žaly, děs.

20 Ty muže upracované
bakchický sen jal,
pravěké svobody dozvuk
v krvi jim zazpíval.

Ty ženy umořené
s bledými děťátky
těšily se dnes na rej
jak na pohřeb a na svátky.

25 Také jsem přišel zapít
 pochybným pivem cos.
 Jazzband mi řinčel.
 Anebo první kos? . . .

 K půlnoci přišlas, zjevení,
30 touho má daleká.
 V tmě naslouchali jsme spolu
 v dálku, jež haleká.

FRED

Po všech mořích křížem krážem
proplavil své mládí Fred,
ve všech zemích vedry, mrazem
spaloval si srdce květ.

5 Vedry zhnědl, vyschl, zvětral,
mrazem zkřehl, popukal —
na spálených květech srdce
znova květ mu rozkvétal.

10 Ve všech barech hasil žízeň,
srdce neuhasil však,
zpívalo tu věčnou píseň,
v drsném lese něžný pták.

Píseň snu a píseň touhy
srdcí spadlých z měsíce...
15 Znova po mořích Fred bloudí,
znova prázdní sklenice.

Pije, tančí, rve se, líbá,
uniká mu lidský věk —
v srdci však mu stále zpívá,
20 ze srdce naň stále zírá
svatý obrázek.

Má touhu bláznivá, mé odříkání věčné,
 má tichá radosti, mé hoře nekonečné,
 můj sladký osude, jenž ničíš teď mé dny, —
 jak život líbezným, že milovat tě musím,
 5 jak život ukrutným, že láskou svou se dusím
 a — jednou zašlápnu snad jako květ své sny!

Nepřijde jednou den, snad za nejbližším rohem
 mně zmizíš navždycky a nedáš mi ni sbohem,
 bych nepochyboval, že bylo vše jen snem?
 10 Či všednost nějaká mi tvrdě připomene,
 že z jiných světů jsou mé zámky povětrné,
 že nemám báseň plést si s denním životem?

Má básni poslední, to bude konec všemu,
 co v srdci zvonilo ke slunci vznešenému,
 15 co krvi dávalo ten její žár a lesk...
 Kéž zahřměl by pak svět již, rudý oblak stanul
 nad zkřehlým životem, bych ještě jednou vzplanul
 a na dlažbě dal zabít srdce svého stesk!

V zlatých a stříbrných strunách
mé city potichu hrají
a na zasněných dunách
pak v úplňku usínají.

5 A procitají vždy znova
před západem luny
a sáhnou na stejná slova
v zlaté a stříbrné struny.

10 Z dob zašlých však píseň to není,
neželi minulých sněhů,
v snění a roztoužení
moderní zpívá něhu.

15 Moderní něhu z hlubin
bolestných zkušeností,
slzami broušený rubín
rozkvetlý na moudrosti.

Pták ještě zpívá. Květů všude plno.
 Strašlivým proudem jaro rozlévá se,
 a nedosažitelné pro mě, plyne
 šílenou rychlostí a zmizí zase,

5 mimo mne plynouc, předem jsem je ztratil,
 oslepen, zlomen, spoután náměsíčně,
 vše pronikajíc, nepronikne oblak,
 jímž celý zahalen jsem ustavičně.

10 Což ptačí písně, za nimiž jsem chodil
 s pokojnou myslí do hájů a lesů,
 proniknout mohou k srdci, které plno
 jediné touhy, jediného děsu?

15 Jak něha květů půvabem svým křehkým
 okouzlit senzibilitu mou může,
 když tvoje něha vražedná ji svírá
 a pěstuje v ní krvavé své růže?

20 Zřím zeleň rostoucí, leč jako plátno,
 na kterém ve dne v noci zjevuje se
 postava tvoje, vzdálená i blízká,
 po lukách prochází se, bloudí v lese.

Ó všudypřítomná, ó sladkohořká
 ty loupežnice krutá, jak je smutné
 to jaro, které pohádkou být mohlo!
 A marně ptám se, je-li to tak nutné.

25 A marně sobě, tobě vyčítávám,
 nic nevěda než to, že miluji tě,
 že všude vidím tě a ve všem slyším,
 ty sladká ženo a ty strašné dítě!

Bloudím lesy. V duchu s tebou. Vyprávět
slyším všecky ptáky kolem o lásce a trudu.
Kukačka mi prorokuje mnoho let.
Ale já jen myslím na ta, která s tebou budu.

5 Bloudím lesy s polibkem tvým, plachým snem,
jenž by se tu proměnit dal v sladkou mdlobu
dlouhou.

Ale není naším denním údělem
panská volnost bohatých, již netrápí se touhou.

10 Chudí, spoutaní, jen rychle ukradnout
smíme někdy vzácnou chvilku radosti a blaha.
Lidé pracující nejvíc mají pout.
Milence však pro ta pouta nejvíc bolí hlava.

15 Přes to všechno, drahá, na paměti měj,
my že svému osudu i sami trochu chceme.
Za to platíme, že nejsme na prodej.
Tak jen prací svobod svých si někdy dobudeme.

To zní trochu čítánkově, drahá, vím.
Ale věř i, že bych raděj letěl s tebou světem,
k jeho krásám hledal pro tě slavný rým,
20 ve tvých očích zřel již radost planout jasným
vznětem.

Zvítězíme? Ustoupíme? Prohráme?
Chtěl bych tě tu. Spolu bychom rozhráli snad ledy.
Láskou také křídla sobě dáváme.
Chtěl bych se statečnou ženou vzlétnout naposledy.

O půl šesté ráno podle zahrad
znova s tebou v duchu hovořím
po těch pěti nočních hodinách, jež
zpola probděl jsem, — a pouze vím,
5 že jsem s tvými řadry na rtech spal,
rukama tě celou miloval.

Všecky myšlenky mé, všecky nervy
dávno, drahá, víš, že ty jen máš,
ale teď i krev mou, celé tělo
10 těžkým vínem bouříš, napínáš:
Strome sladký, rovna nemoci
je má touha po tvém ovoci.

Tuším již, co nechceš říci.
 Odstín hlasu, pohybů tvých
 včera mi to prozradil.
 Mlčelivá, přece mluvíš.
 5 Hrdá, osudu se koříš.
 Klidná — nejsi klidná již!

Vím už: nevysměješ se mi.
 Vím už: políček mi nedáš.
 Bouře v nitru tvém se strhla.
 10 Chvěji se.

S lehkým srdcem, s lehkou myslí
 mohlas pohrání si se mnou.
 Mohlas přijmouti mě z nudy
 za tenora hrdinského.
 15 Mohlas číslý studenými
 vteřiny mi odměřovat.
 Čistší jsi.

Loukou kráčím. Tolik kvítí!
 Náhle jedno nade všecky!
 20 Vím již, co mě k tobě táhne.
 Odpusť mi, že do kostela
 vešel jsem já nehodný.

Plesnivý sup ze strmých skal
 v mnoha klecích krotl jsem již.
 25 Ale na nic nezapomněl,
 co se děje na výšinách,
 co se děje v propastech.

Jako kněžka Aštarothy
po chrámových stupních stoupáš.
30 Jako svatá mučednice
sestupuješ do arény.
Chvěji se.

Hrdá jsi jak štíhlá palma
nad arabskou studní jasnou.
35 Tichá jsi jak velbloudice
hroužící se v dlouhé písky.
Sladká jsi jak modré jitro
nad saharskou oázou.

Ale dovedeš být také,
40 hrdá, tichá, sladká ženo,
s hlavou v bouři dovedeš být
statečnou?!

Jsi stále se mnou, třeba daleko jsi,
jsi stále se mnou, i když nechceš být,
a ničemu, co chtěl bych s tebou činit,
nemůžeš zabránit.

5 Ó, nemysli, že to nic neznamená,
že sny a představy jsou pouhý dým;
v mém mozku divokém a horké krvi
jsi mou a já jsem tvým.

10 Znáš antický ten příběh o básníku,
jenž marně krásnou hetéru měl rád
a nakonec, když sama přišla k němu,
ji nemoh milovat?

15 Vždyť ženu tu měl ve snu čarokrásném,
jenž mu ji celou vydal napospas,
a v milování větším skutečnosti
mu plamen lásky zhas.

20 Já nejsem ovšem Řek, a moje láska
má iluze a něhu moderní,
a sny mé o tobě jsou přes vše křehké
jak zvonek podzimní.

A tys jen dívka dobře vychovaná,
jež zvědavě se dívá do světa, —
to není běsů fyzických květ rudý,
jenž nám tu rozkvétá.

25 Nemysli však, že platónskou má láska
a ve snách mých žes pouhý plachý stín:
své dlaně kladu na tvé něžné boky,
svou hlavu v sladký klín.

30 Před mramorem tvým po celou noc klečím
a jitřně zardělý jej v rukou mám,
a modlitbou mou polibky jsou moje,
jimiž jej pokrývám.

Již soumrak houstne nad poli a lesy,
 za chvíli ztichne poslední zpěv ptačí.
 Z okna se dívám do krajiny prosté.
 Pojď bažantníci se mnou do Podmračí!

5 To pěkná cesta je. A naposledy
 jsem s lehkým srdcem ještě chodil po ní.
 Pojď, drozd nám zahrá ještě na svou flétnu
 a okraj lesa fiolkami voní.

Pojď, všudypřítomná! V tom zešeření
 10 na bílé silnici a v tichém kraji
 snad rozpovídám se, a s čistým srdcem
 projdeme zvolna rašícími háji.

Chtěl bych ti tolik krásných věcí říci,
 o věcech velikých ti vypravovat.
 15 Chtěl bych tvou mysl jako velké dítě
 na kolenou své zkušenosti chovat.

A směle, vesele tvé krásné touze
 kus energie, víry, směru dáti
 a vštípit ti, že na svobodu nikdo
 20 čekati nesmí, nýbrž si ji brátí...

Již soumrak houstne nad poli a lesy.
 Z okna se dívám do krajiny prosté.
 Jsi u mne jako vždy, a jako vždycky
 mé břímě stesku roste, roste, roste...

25 jak v houšti bledý květ, jenž slunce vidí
 jen skulinami ve vysokém doubi
 a iluzí pln čeká, čeká, čeká:
 Se slunkem svým se nikdy nezasnoubí?

ROK CHUDÉHO NA SLUNCI

1

Kráčí-li se mnou po městě
 paprsek prosincový,
 podoběn zdá se nevěstě;
 já snad ženichovi.

5 Svatba však ještě daleka,
 jsme oba lidé chudí,
 vánice jindy haleká,
 a věci kolem studí.

10 S pokorou, která zahřeje,
 se k nevěstě své tisknu,
 a když se krásně zasměje,
 ze srdce si výsknu.

2

Paprsek jde-li lednový
 po bílé třídě se mnou,
 kdože tu něhu vypoví
 křišťálovou a jemnou.

5 Po diamantech cupeme,
 veselé jsme děti.
 Nežli však město přejdeme,
 paprsek domů letí.

10 Ohlížím se a zastavím,
 naposled rukou kynu.
 Mé srdce ztrácí zlatý rým,
 slunečnou domovinu.

V únoru zřídka spolu jsme,
je smuten, přísný, bledý,
třebaže spolu hledíme
na pukající ledy.

5 Mrzutě krabí uličky
umouněné tváře.
Stesk zahaluje zorničky
nevěstě z bledé záře.

10 Čím bledší je však, smutnější,
tím více toužím po ní.
Aspoň k té bídě vezdejší
pár okřídlených koní!

Březnový plachý paprsek
vstříc chodívá mi vratce.
Mdlý cudností i touhou změk,
tulí se ke mně sladce.

5 Stříbrný vánek mražení
celičkým tělem třese.
Jsme oba láskou ranění
a protahujeme se.

10 Polibek hoří na retech,
do parku kroky svádím . . .
Brzy však dochází nám dech,
mlčky jdem stromořadím.

Když přijde duben rozmarný
a vlajky větru vlají,

můj paprsek je nezdárný,
šibalstvím očka mu hrají.

5 Paprsků vůbec všude je!
Všecky vykasané!
Lýtka jsou plna naděje,
podpatky umazané.

10 Já však nevěstu již mám.
Na světě žádná jiná!
By polibek líp chutnal nám,
napítí dám jí vína.

6

V květnu jde s každým člověkem
paprsek po ulici,
a všecka srdce pod sluncem
jsou velcí uličníci.

5 Příroda volá zhluboka,
vábničku má lstivou;
jdu lesem podle potoka
s nevěstou skotačivou.

10 Tu chci ji pevně sevřítí,
plaše však unikne mi.
Pták umkl, květ nesvítí,
sám jdu zas ulicemi.

7

Paprsek sladký červnový
konečně v náruči mám!
Na růžích jeho větvoví
rozkoší znaven dřímám.

5 Čím svět je kolem s vůněmi,
čím ptačí melodie!
Zlatými pokryt pažemi,
slyším jen krev, jež bije.

10 Leč procitaje ustrnu.
Kolem jsou přísné chlupy:
zlatou a těžkou korunu
postavils na hlavu mi.

8

Paprsku, ženo, múzo niv,
své červencové ruce
roztáhl jako žhavý div
nad sklizní revoluce.

5 Nehoden jí a nehoden
tvé rozmyslné lásky,
opouštím vše pro jeden sen,
prohlubující vrásky.

10 V teplo tvé schoulen hořím snem
o štěstí v širém světě,
jež za horami, za mořem
u dalekých cest kvete.

9

Uhaslo touhy mámení
v srpnovém stínu dubů.
Na těle mám znamení
po vroucnosti tvých zubů.

5 Teď na tebe jen vzpomínám,
paprsku spalující;
lenivě přitom naslouchám
listnaté hudebnici.

10 Kvečeru půjdu za tebou,
u vody naleznu tě.
Zkus ještě zoubků hru tu zlou!
Heč, už to nejde tak krutě!

10

Vlhkostí vilnou voní dnes
kraj, kde jsme šťastni byli.
Dráždivých barev tichý ples
po stráních zahájili.

5 Teď hýří v hříčkách milostných
paprsek zářijový,
ač způsobů je velmi ctných,
když si pak u mne hová.

10 Věděl jsem, že je umělec
v lásce, jež chce být svěží.
Sladký mu přitom ruměnec
od hlavy k patě běží.

11

V říjnu zas v městě scházím se
s paprskem, jenž mi bledne.
Holubi sedí na římse,
na srdce smutek sedne.

5 Hřbitovu svět se podobá
v ulici postrannější.
Chudší je v městě chudoba,
touhy palčivější.

10 Plakáty krásně volají
z cestovní kanceláře.
Melancholicky zírají
zorničky z bledé tváře.

Paprsek listopadový
 po jižní touží zemi,
 do louží hledí, cukroví
 chroupaje s nadějemi.

5 Polibek jeho hladí jen,
 tak zřídka u mne bývá,
 a já jsem bázní nemocen,
 že se mi připozdívá.

10 Jen máme-li den jasný zas,
 tu modlíme se spolu:
 Osude, otče, pošli nás
 k Tichému moři dolů!

Touha má brázdí Tichý oceán
 a zlézá Kordillery;
 chtěl bych své štěstí prováděti
 po moři, vzduchu, pevninách pěti
 5 jak světa pán.

Touha má širá jest jako svět,
 střed její silný jak smrt;
 kdybych jen věděl, že v tom středu
 nenajdu nakonec srdce z ledu
 10 a z vosku květ!

Touha má širá jest jako svět
 a kolem osy krouží též:
 kolkolem osy z pravdy i ze snu,
 po které vzletím nebo klesnu
 15 a naposled.

Máš-li velkou touhu, co se může státi?
Nejsnadnější věc je pro ni umíratí.

Nejtěžší je žiti, by se skutkem stala,
na paloučku štěstí ptákem zazpívala.

5 Ale nejsmutnější, když ji navždy ztratíš.
Vězněm bez naděje do cely se vrátíš.

ROZMLUVA

— Josefe, moře, moře chci vidět,
vody, lodi, břeh;
jak v temném, chladném skleníku těsném
dochází mi tu dech.

5 — Marie, moře jsou širošírá,
plavci jsou krásný stav,
chudé však na všecka moře vozí
toliko biograf.

— Josefe, chce se, chce se mi jíti
10 pestrou východní ulicí;
tady se člověk barev bojí,
světlo je pouhou jepicí.

— Marie, na východě jsou země
plny věcí podivných,
15 chudý však z obrázků jen špatných
pozná jejich pláč a smích.

— Josefe, chci se na mostě z lián
ptákem houpati
a v tropech vlahým nocím taje
20 odposlouchati.

— Marie, Marie ze severu,
tropy jedovaté jsou,
chudáci nejvíce z jejich krásy
v knížkách poberou.

25 — Josefe, aspoň pod sněžkami
pláněmi tedy letěti!
Koně a saně, zvonce a vítr,
růže, růže na pleti!

— Marie, rychlá jízda jásá
30 jako hosana v kostele,
chudí však nemohou daleko jeti,
chudý má toliko neděle.

— Josefe, tolik tupých očí
všecky krásy světa zří,
35 a já bych je milovala
a já bych je objímala
láskou mateří.

— Marie, tupé oči nezří,
bohatí nemají naděje;
40 chudý však zrakem snů svých zírá,
touha mu brány otevírá:
Věř, nebo umři!

Do okna jsem se posadil celý,
poněvadž noc je tak podivně krásná,
jako tvé oči, volání tvoje,
ty moje touho temná i jasná.

5 Na lesích mlhy jsou, nad nimi měsíc,
tajemně domky dědinou chodí,
v dáli se leskne Sázavy stužka,
po nebi láska beránky vodí.

10 A vlašné ticho měkce se vzdouvá
nadějí, snem, jež červen tu vznítíl. . .
Už dlouho jsem štěstí hebké a křehké
tak blízko nepocítil.

Kdyby mi bylo 30 let
 a třeba i více,
 jen kdyby tak mnoho
 mi nebylo:
 5 bláznivým loupežnictvím
 zruměnil bych ti líce,
 severní slunce změnil,
 by se ti líbilo.

Nikdy jsem v životě svém
 10 na osud nenaříkal,
 všelicos byl jsem
 a všecko rád,
 a když jsem tu a tam
 za něco pykal,
 15 jal jsem se s uzlíčkem malým
 nanovo putovat.

Zle jsem se míval někdy,
 dobře nejednou taky,
 optimisticky jsem hleděl
 20 na naše slzavé údolí,
 tušil jsem slunce
 za nejčernějšími mraky,
 o každé bolesti věřil,
 že jednou dobolí.

A když mi počaly pomalu
 25 šednouti vlasy
 a napěchované dni mé
 divoce prchatí,
 míval jsem zářivou oblohu
 30 nad zlátnoucími klasy

v pokojném nitru...
Ó hořká závratí,

35 kam zmizely věci pokojné
z prostého života mého,
kdo zmatek a hoře náhle mi
do nitra rozesel
a touhu bláhovou?
Kdo do srdce statečného,
40 jež nikdy nic neželelo,
palčivý zasadil žel?

Nikdy jsem na osud nenaříkal,
a nyní přece
s ním pošetile se hašteřím
o těch svých 30 let!
45 Jak pelichající dravec
mřížemi železné klece
k obloze hledím a sním:
poslední, královský vzlet!

Kdyby mi bylo 30 let
50 a třeba i více,
jen kdyby tak mnoho
mi nebylo,
do tvého života slétl bych
jako vlasatice
55 bez proseb, otázek — ó, já vím:
v srdcích by zvonilo!

Srdce by zvonila,
zvonily by světy,
v Marseille by čekala na nás
60 překrásná loď.
Sbohem buď, severe!
Letíme, nemajíce mety.
A nenapadá nás říci:
V pokušení nás neuvoď,

65 Hled', delfíni na vlnách tančí,
jak v srdcích láska a radost,
na stole paluby slunné
štěstí je prostřeno.
Uchop jen pevně číši,
70 jež touze činí zadost,
zatímco vánek z volného moře
hladí ti rameno.

Jak sladko blouzniti,
když pro tě zpěv svůj hudu!
75 Na tichomořském ostrově
mohl bych stanouti jen,
ořechy kokosové
strásal bych na vlažnou půdu,
aby ti mléko jejich
80 osvěžovalo sen...

Kdyby mi bylo 30 let
a třeba i více,
jen kdyby tak mnoho
mi nebylo:
85 motory, kola, plachty,
má sladká holubice,
nestačily by srdci,
jež by se řítilo...

Ztrácejí chrup a hřívu,
90 rozumem korumpován,
přece však tu a tam ještě
mám odvahu a krev.
A tak si myslím někdy,
tebou jsa opojován
95 a všude, na každém kroku,
nalézají tvůj zjev,

že stačilo by snad jediné
statečné gesto tvoje,

100 jediný ruky tvé stisk,
 pohledu tvého vznět,
 abych tě odvážným pilotem
 unesl, svatá panno,
 na jiný svět...

105 To je však pouhý sen
 jak vše, co s tebou žiji,
 je to jen z lásky a iluzí
 utkaná pohádka,
 když z hlubin očí tvých sladkých
 úsměvy piji,
110 čekaje den ze dne věrně
 na tato cukrátká.

 A moje hoře, toť že vím,
 dnes už vím jasně,
 že bys mě za svého loupežníka
115 přijala naposled,
 že bys ten sen můj sama
 v skutečnost změnila krásně, —
 kdyby mi bylo asi,
 asi tak 30 let...

V severní louži k holému břehu
dvě loďky přivázány jsou.
Oblaka bílá s něhou na svém sněhu
jsou jedinou jim útěchou.

5 Oblaka bílá přiběhnou jak děti,
poselstvím srdce zahřejí;
oblaka bílá do dálky letí
poskytující naději.

10 Oblaka bílá, lůžkové vozy,
s tvou touhou ujíždějí v dál...
Dvě loďky se houpají... Vědí bozi,
co osud kde jim uchystal.

JINÝ ROZHOVOR

— Kdybych byl svoboděn, vzal bych hůl
 a všechno svoje do batohu.
 Ještě jsem neviděl světa půl!
 Ze svého štěstí pouze trochu.
 5 Dveře bych otevřel, šel bych, šel
 až k zelenému moři dolů:
 růžový keř by rozpučel
 na holé stráni mého bolu.

— Kdybys byl svoboděn, šel bys, šel,
 10 jak všickni chudásové chodí, —
 ale ty věru bys nedošel
 ni do přístavu velkých lodí.
 Svobodu vezmeš si, když ji chceš,
 a nohy nechodí ti ztuha,
 15 světa však vezmeš a dobudeš
 jen se smělostí dobrodruha.

— Kdybych měl odvahu, shodil bych
 kabátek panský, panské zvyky,
 do dlaní plivl bych si a dych
 20 a vyrazil bych z republiky,
 vsadil bych na práci, sval a krev
 poslední groš, na velkou kartu:
 vydal by železný světa řev
 dolary pro mou krásnou partu.

— Kdybys měl odvahu, v zubech nůž,
 25 konkvistadorů srdce dravé:
 šednoucí nedohoní již muž,
 co mladík prospal v době pravé.
 Změklé máš svaly a srdce mdlé,
 30 krev pouze na sny postačí ti:

tělo tvé slabé a usedlé
nemůže svět si podrobiti.

— Kdybych byl mlád, ach, ba pravda, mlád,
neseděl bych tu, nerozprávěl;
35 v sibiřské Klondyce právě snad
teď zlatokopův stan bych stavěl.
Člověče dobrý, řekni však,
zda vědělo by moje mládí,
co muži vypráví starý vrak,
40 jež příboj bije, dráždí, hladí?

— Kdybys byl mlád! Nač ten planý vzdech?
Nevstane mrtvý, leží, leží.
Živému korunu snů však nech,
v ní zpívá ještě život svěží.
45 Až touhy vyhasnou, zbledne sen,
životu bude odzvoněno:
po věcech sladkých ti zbude jen
vzpomínka šedá, prázdné jméno.

— A hořký zbude-li v srdci žel,
50 že jedna touha marna byla,
ta, kterou život mi zahořel
jak v slunci zlatonosná žíla?
Co snu a touhy mi platen dým,
nač rozkvetly mi klasy plané,
55 vím-li, že pohádku nezměním
v skutečnost žatvy požehnané?

— Co všechno nechtěl bys, tuláku,
v počasí špatném na rozcestí,
kde bédné plemeno chudáků
60 nepozná nikdy, co je štěstí!
Byť sil jsi neměl již, nebyl kos,
do srdce nevpust' rezignace:
snad ještě zbývá ti šťastný los
anebo strýček v Americe!

Podzimní den zesmutnělý
 hasne v mlze lehkých par —
 Pouze vzpomínkou jsem celý,
 když tak chodím po pokoji:
 5 v myslí mé se tiše rojí
 podoby tvé sterý tvar.

Vzpomínám a vzpomínám si
 na tvých nálad šerosvit,
 v dálku s tebou pluji kamsi,
 10 nevím kam a neznám cíle,
 tajemné mně přiřklas míle,
 je můj osud v tobě skryt.

Dokud slunce věci zlatí,
 rozechvívá sladce vzduch,
 15 rozsevač jsem na souvrati,
 věřím v žeň a věřím — v štěstí,
 jež z dvou srdcí musí vzkvésti,
 když se k druhu tulí druh.

Věřím v svazek, jehož tmelem
 20 čistý vznět a moudrý sen,
 věřím, že si s jasným čelem
 dobudeme na životě
 trochu krásy, tepla v psotě,
 která otravuje den...

S večerem však pustne země,
 25 teskná přijde hodina,
 vzpomínky se rojí ve mně,
 smutek s touhou úpěnlivou,
 strach, že iluzí vše lživou,
 30 kterou zničí vteřina.

35 Ó, jak prahnu v také chvíli
po tvé ruce! Ve tvůj klín
v snách se moje hlava chýlí.
A jen spát! By bylo ráno
a v tvých očích něžně psáno,
že vše není pouhý stín!

Vzpomínám si, vzpomínám
 na ten jeden fíkovník.
 Modré nebe v srdci mám,
 touhu — dík a touhu — dík.

5 Pohlednice jadranská
 na obzoru šuměla.
 Nevíš, jak to sladce lká,
 kadeří se do běla!

10 Vzpomínám si, vzpomínám
 na tu jednu vlahou noc...
 V poušti cihlové se ptám,
 co nám přijde na pomoc.

Koráby starostí a hoří
 křižují denně po tvém moři,
 je vysíláš i přijímáš.

A tenhle provoz samočinný
 5 nečeká ani na pokyny,
 do smrti hojnost zboží máš.

Zato však zřídka na své vodě
 zříš radostí a štěstí lodě
 po mnoha marných nadějích.
 10 Váž si té chvíle, je to svátek,
 palubu vyšnoř do Benátek,
 sem věnce, hudbu, tanec, smích!

Sem rychle! Radost způsobiti
 můžeš-li, radost zakusiti,
 15 jí neodkládej na zítřek!
 Můžeš-li kvésti, neotálej,
 zvoň, zardi se a sálej,
 vzleť motýlem, jenž kuklu svlék!

Lidé si kupují pečené kaštiny,
 aby jim v kapsách ruce hřály.
 A dobré skutky jsou námi konány,
 aby nám srdce zahřívaly.

5 Oranže z tmavého listí mi svítily,
 dálnému městu děkuji za ně.
 A v zracích bližního radost jsme vznítily,
 a naše srdce jí plné má dlaně.

10 Lidé si kupují drogy a alkohol,
 když všecka křídla byla jim vzata.
 A nenávisť nás hryže, tajný bol,
 bezmocni jsme-li jak batolata.

15 Z praporů hněvu srdce se raduje,
 děkuji za ně zástupům rudým...
 Silným a bohatým snadno se miluje,
 těžce, tak těžce slabým a chudým.

Touhy chudášů jsou krásné
jako dívčí ňadra bledá.
Co jste pro ně učinili,
by je polil ruměnec?

5 Touhy chudášů jsou strašné
jako nože v dětských ručkách.
Co jste pro ně učinili,
by se jimi krájel chléb?

10 Touhy chudášů jsou marné
jako kroky vězně celou.
Pouze stáří ochromí je,
pouze smrt jim otevře.

MODLITBA

Osude, slituj se nad básníkem a jeho milou.
Vždyť oba věří v tvou revoluci krutou a přespanilou.

Jenže jsou oba křehcí lidé a krásy světa chtiví,
nemají zkrátka nadání pro asketické divy.

5 A také jim žaludek selže často, když o politiku běží;
štěpy jim kvetou v zahradě, když na horách sněží.

Ti lidé tedy prosí tě o velké slitování,
abys jim dovolil potoulat se po široširé své dlani.

10 Abys je poslal expresem na východ nebo západ,
kde maloměšťáctví svlékli by a dostali krásný nápad.

Abys je poslal do přístavu námořnického vření
a na břehy, kde zelené vlny bělavé zuby cení.

Abys je na koráb posadil mezi nebem a vodou,
kde zaplesati mohli by pospolu nad pohodou.

15 Abys jim zbrunátněti dal na slunci horkých krajů
a poodhalil jim závoje z tropických zemí a tajů...

Slituj se — pomni, osude, že spatří-li ty krásy,
vřeřejších končin nevšednost, barvy, tvary, hlasy,

20 uvidí také na jejich bujném a spanilém těle
strašlivé stopy parátů bílého nepřítele,

hluboké rány, jež chamtivost a zpupnost zasazují
nejsladším koutům země... Tu uzříš, kterak plují

z dalekých cest ti lidé, jež pudila touha a láska
a kteří žíznil po světě, že byli jen chudá cháska,

25 ó, kterak plují k domovu s velikým pokladem
v duši
a k svodům starého světa ještě více jsou hluší.

A ti, jež do světa hnalo kouzelné, milostné snění,
v tvé revoluci, osude, umřou snad na dláždění.

Ó světlo, světlo, jak ti vděčen jsem,
 že, maje zrak, i sen svůj mohu zřítí,
 jenž, ztělesněn zde, živým mramorem
 v mou jeseň vešel, hřeje, voní, svítí.

5 Ó vzduchu, vzduchu, jak tě velebím,
 že dýchati a — milovati lze mi,
 že po všedních dnech srdcí sladký rým
 mé svátky korunuje nadějemi.

10 Ó živly, díky, že jste shodly se,
 poslaly štědrou Pomonu až ke mně;
 své ovoce mi nese na míse,
 na zlaté míse rajské plody země.

15 Ó hmoto, díky, že jsi rozkvetla
 do pozdních dnů mých nejkrásnější básní,
 že utkalas ji vroucně ze světla,
 jež úsměvem i černou chvílí zjasní.

A díky, dík, že rozněcuješ v ní
 jak hudbu v pramenech a v květech vůni
 sladkého ducha něžné jiskření,
 20 jež tane nade mnou jak novoluní.

Žhavý oblak zlatý po mém nebi pluje.
 A pak že mne osud nemiluje!
 Jenže oblak zlatý pluje v neshledanou,
 a mé nohy brzy navždy stanou.

5 Žhavý oblak zlatý pluje nad mou hlavou,
 oblévá ji něhou usměvavou.
 Jenže oblak zlatý pluje v přeneznámo,
 a mé srdce bude jednou samo.

10 Když ten úsměv zlatý nade mnou tak tane,
 zapomínám na vše, co se stane.
 Z tmy však volá na mne z bezedného moře
 nezbytného sbohem černé hoře.